

CINEMIEN Film & Video Distribution

Amsteldijk 10
1074 HP Amsterdam
t. 020 – 577 6010
www.cinemien.nl
info@cinemien.nl

ABC Distribution

Kaasstraat 4
2000 Antwerpen
t. 03 – 231 0931
www.abc-distribution.be
info@abc-distribution.be

presenteren / présentent :

GRBAVICA



Een film van / un film de Jasmila Zbanic

Persmappen en beeldmateriaal van al onze actuele titels kunnen gedownload van onze site:

www.cinemien.nl of www.abc-distribution.be

Link door naar PERS en vraag een wachtwoord aan.

GRBAVICA – Synopsis (NL)

Alleenstaande moeder Esma probeert zich te redden in de nasleep van de oorlog in Bosnië. Zij woont met haar twaalfjarige dochter Sara in Grbavica, een buitenwijk van Sarajevo. Esma kan de gewelddadige gebeurtenissen uit haar verleden niet los laten en ondergaat hiervoor groepstherapie bij de lokale vrouwenopvang. Omdat Esma onmogelijk rond kan komen van haar uitkering, wordt ze serveerster in een nachtclub. Het werk is zwaar en haar relatie met dochter Sara lijdt hieronder. Wel vindt ze in Pelda, een collega van de nachtclub, een goede vriend.

Sara sluit een hechte vriendschap met klasgenoot Samir. De tieners voelen zich sterk verbonden doordat ze beiden hun vaders hebben verloren in de oorlog. Maar Samir reageert verbaasd wanneer Sara vertelt dat ze niet weet hoe haar vader is gestorven. Sara wil een certificaat zien waarop bewezen wordt dat hij als 'shaheed', een heilige martelaar, stierf. Wanneer zij op de lijst van martelaarskinderen komt te staan krijgt ze korting op een komend schoolreisje. Esma beweert dat het lastig is om een certificaat te bemachtigen omdat er nog geen lichaam is gevonden.

Wanneer Sara erachter komt dat haar moeder de volle prijs heeft betaald voor het schoolreisje, wil ze de waarheid weten. Esma stort in en legt Sara uit dat ze het resultaat is van een verkrachting in een POW kamp. Hoe pijnlijk deze confrontatie ook voor haar is, het is voor Esma een eerste stap richting herstel. Moeder en dochter proberen hun relatie te herstellen.

GRBAVICA

90 min. / 35mm / Kleur / Dolby Digital / Bosnisch gesproken / Oostenrijk, Bosnië-Herzegovina,
Duitsland, Kroatië / 2005

Kijkwijzer:

Nederlandse theatrale distributie: Cinemien
Belgische theatrale distributie: ABC Distribution
DVD uitbreng : Homescreeen
Filmnummer: 757

GRBAVICA – Crew

Regie & Scenario / realisation & scénario	: Jasmila Zbanic
Director of Photography	: Christine A. Maier
Production Design	: Kemal Hrustanovic
Muziek / musique	: Enes Zlatar
Geluid / son	: Igor Camo, Tom WeberCasting
Geluidsmixage / montage de son	: Nenad Vukadinovic
Montage	: Niki Mossböck
Producenten / producteurs	: Barbara Albert, Damir Ibrahimovich, Bruno Wagner
Co-Producenten / co-producteurs	: Boris Michalski, Damir Richtaric
Casting	: Orijana Kuncic
Kostuums / costumes	: Lejla Hodzic
Make-up	: Halid Redzebasic

GRBAVICA – Cast

Esma	: Mirjana Karanovic
Sara	: Luna Mijovic
Pelda	: Leon Lucev
Sabina	: Jasna Ornela Berry
Cenga	: Dejan Acimovic
Samir	: Kenan Catic
Saran	: Bogdan Diklic
Puska	: Emir Had`ihafizbegovic

GRBAVICA – Director's statement

I am fascinated by everyday life, but compared to war, it can seem ordinary, non-dramatic, even banal. Yet when the surface of this everyday life is scratched, the whole power of human emotions - past, present and future -- starts to leak out.

GRBAVICA is first of all a story about LOVE. About love that is not pure, because it has been mixed with hate, disgust, trauma, despair. It's also about VICTIMS who, though they did not commit any crime, they are still not entirely innocent in relation to future generations. **GRBAVICA** is also about TRUTH, a cosmic power necessary to progress, and very much needed by society in Bosnia and Herzegovina who must strive to reach maturity. - **Jasmila Zbanic**

GRBAVICA – Over regisseur Jasmila Zbanic

Jasmila Zbanic werd in 1974 geboren in Sarajevo. Ze is afgestuurd aan Sarajevo's "Academy of Dramatic Arts", afdeling theater en filmregie. Voordat ze zich toeleegde op het maken van films werkte ze als een poppenspeelster bij het "Bread and Puppet Theatre" van Vermont en als clown in een Lee De Long-workshop.

Jasmila Zbanic begon in 1997 met het maken van films toen zij het kunstenaarsgezelschap "Deblokada" ontdekte. Hier produceerde, schreef en regisseerde ze verschillende documentaires, videokunstwerken en korte films. Haar werk werd wereldwijd op meerdere festivals en tentoonstellingen vertoont. Hoogtepunten uit haar werk tot nu toe zijn de korte film *Birthday* (aflevering van de Lost and Found-series), de documentaire *Red Rubber Boots*, waarin Jasmila Zbanic Bosnische moeders volgt die op zoek gaan naar hun kinderen, en de documentaire *Images from the Corner*, een aangrijpend verhaal over een jonge moeder die ernstig gewond is geraakt tijdens de oorlog en vol pijn toekijkt hoe een buitenlandse fotograaf foto's van haar maakt.

GRBAVICA is Jasmila Zbanics eerste lange speelfilm.



Filmografie / filmographie:

2006	GRBAVICA (Schrijver, Regisseur / écrivain, réalisateur)
2005	LOST AND FOUND/BIRTHDAY (Schrijver, Regisseur/écrivain, réalisateur)
2003	IMAGES FROM THE CORNER (Schrijver, Regisseur/ écrivain, réalisateur)
2002	RED RUBBER BOOTS (Schrijver, Regisseur/ écrivain, réalisateur)
1998	MADE IN SARAJEVO (Schrijver, Regisseur/ écrivain, réalisateur)

GRBAVICA – Interview met regisseur Jasmila Zbanic

Grbavica is a word which many foreign viewers will break their tongues on. What is Grbavica?

Grbavica is a settlement just across from the building where I live. During the war this settlement was held under siege by the Serbo-Montenegrin Army, and transformed into a special war camp where the population was tortured.

When you walk through Grbavica today you can see common buildings from the socialist regime, people who live there, shops, children, dogs... but at the same time you can feel the presence of something unspoken and invisible, this strange feeling that you have when you are in a place that was marked by big human suffering. Grbavica is a microcosmos that Esma, and other heroes, belong to. Etymologically, the word Grbavica means woman with a hump. Although it is a bit difficult to pronounce - I thought that these unattractive letters give a very good sound picture of Esma's world.

What is the essence of the story?

When the war started, I was happy because my maths test was cancelled. What interested me most, as a teenager, was sex, or it was more talking about sex, dreaming about sex as the highest realisation of love. But in 1992 everything changed and I realised that I was living in a war, in which sex was used as part of a war strategy to humiliate women and thereby cause the destruction of an ethnic group! 20.000 women were systematically raped in Bosnia during the war. I lived 100 metres from the front line and was most afraid of this kind of fight. Since then, rape and its consequences have become an obsession for me: I read and followed everything that was related to this topic. I still didn't know why I did this, or what I wanted to do with this.

When I gave birth to my child, that was a fruit of love, motherhood – which triggered a whole set of emotions in me – this shocked me completely. I asked myself, what emotional significance does this have for a woman that has a child who was conceived in hate. That was the moment I knew what I wanted from Grbavica and I wrote it - between breast feeds.

You directed the film and wrote a scenario for it? How did you develop the characters?

When a very dear person died, I got up in the morning and brushed my teeth. I asked myself if this world still exists, is it possible that I still exist and brush my teeth, that everything is still in the same place as it was yesterday, as if nothing had happened. Because of my personal suffering, no leaf will fall from the tree. I thought about Esma in the same way. Her tragedy did not make the world stop turning. Her life goes on, she is making a sandwich for her child, she laughs and makes jokes, irons, uses public transport... Whilst writing the screenplay for the film, and later while I was directing it, I observed things from that perspective. Christine Maier, DOP and I felt that photography, with its movement and composition, should be non dramatic in order to lead us into this world of everyday life under which volcanos are gushing. We are as close to Esma as she allows us to be, at a distance she wants to keep us. What was also very important to us was to portray Sarajevo as one of the characters.

To the international audience Mirjana Karanovic is best known for her roles in films directed by Emir Kusturica. But maybe for a long time she did not have a role that would give her the opportunity to express her full acting ability and her personal charisma.

Mirjana is a great artist. She is like the most secret instrument that is playing every flicker of the human soul and that is hurt by every, even the smallest false tune. She is always playing in more

than one dimension. As it happens Esma is a woman with a secret, her every sentence is a lie, almost everything that she utters has a completely different meaning. Mirjana shades all levels. I have learned a lot from her, and the more I worked with her, the more I admired her. One of my favourite films is a film by Emir Kusturica "When Father Was Away on Business", where Mirjana portrayed the mother Sena. If we compare these two characters that Mirjana is playing, one from the socialist's period and the other from the present day, we can see notice the transition that has happened within a society and a woman in one country.

To all actors, even those with "most secondary" roles, you gave the opportunity to make their little life-works.

Grbavica is first of all an actor's film. I was aware of the fact that I could only make this film alive if I had great actors, especially the mother and daughter characters. That is why we took a lot of time working on casting. For example, we went from school to school and interviewed over 2000 children. Then we made a close selection of 200 children who I spoke to personally, and then we selected 20 children who we worked with for seven days – to see which child had talent, but also the ability to progress, to concentrate and to listen to indications.

As for the other actors, after a very long and careful selection, we had many rehearsals, some of which took place on real locations, so that actors would be able to accommodate to the world we were supposed to create. What made me very happy, beside the fact that the actors were perfect professionals, was that they loved their characters, the screenplay and the crew. Everyone wanted to give everything from themselves. To me personally, they were very supportive.

What is it like working with children on film?

Luna and Kenan, and their "child" crew were not treated as children, but as equal authors of our project. And this is how they understood their roles, they were very serious, responsible and creative. And beside that professional part, the whole crew was in love with them and they felt that they had our full support.

Is it true that Luna broke her leg during shooting?

Unfortunately, yes. We were shooting scene in which Sara is playing football with Samir. Because of a false alarm that there was a bomb in the OHR building (The Office of High Representative) that is near our location, shooting was late. Trucks had to cruise through half the city, actors were late and everything started very chaotically.

When it began we had made a few dubs on the hard snow. In the meantime, the snow started to melt and Luna's leg fell through the snow. Kenan fell over her and... crack. The sound crew claimed that they heard the sound of bone breaking. It was horrible. Luna's leg was in pain, and I couldn't forgive myself, for although I did have one good take, I requested another one! We stopped the shooting and continued two months later once Luna's leg was in function again, and when she felt that she could continue with the shooting. Spring came... some of the locations had to be changed, so that we could edit the film. For the football scene which is partly from March during the snow, and partly from May, we had to "fake" the distance of the children from the building in order to hide the blossom.

Music and songs play very important roles in your film. A couple of different songs appear in very significant moments in the film: the film starts with Ilahija, and ends with a hit from the 70's. In between, there are levels of turbo folk hits...¹

Esma's inner life is non-verbal and can be expressed most deeply with music that has a dramatic function. Ilahijas*, which are songs dedicated to God, expressed her feelings and provoked Esma to speak. Contrasting with the sensibility of Ilahijas, is the aggressive and inconsiderate turbo folk music, specific to the Balkans today. In other scenes music is used to contrast Esma's and Sara's emotions or it is a part of their environment. The film ends with a popular song "Sarajevo, my love", which is often sung on school-trips. For me, this song also has a dramatic function, because its merriness is contrast to Sara's feeling, it helps her to fit among her peers, and through the words of the song Sara expresses her thoughts that she is returning to her city (her mother) which makes the ending ambivalent.

Although the story about Esma and Sara in its essence is moving, it is also very optimistic. Is it possible that there is a hidden possibility for forgiveness for Sara's father?

I think that first there must be penitence from the side of war criminals, and then forgiveness from the side of victims. One of the problems in BiH is that not many people feel repentant for what has happened. Over 100.000 people were killed, 1,000.000 expelled – and there has been almost no penitence. On the other hand, it is very interesting that revenge almost does not exist which is a huge achievement for this society. I think that Esma is thinking neither about forgiveness nor revenge. Sara is both victim and criminal. Our future is made up of recognition of both components, because they both belong to us. They are inside us.

What are the conditions in BiH for film shootings?

BiH is the only country in Europe that does not have a 35 mm camera, or laboratory for developing negatives. This absurd fact is incorporated into the very creation of film in Bosnia. We lack many professions, and try to make up for it with crew members from other parts of ex-Yugoslavia, or in this case from co-production countries. But I believe that there is a huge need to tell stories which overcome all other defects.

¹ Turbo-folk is a music genre originating in Serbia. It was a dominant style during the Milosevic era, and is often associated with war, mafia and macho culture which has accompanied it. It is very popular today as well.

GRBAVICA – Cast

Mirjana Karanovic (Esma)

Karanovic is in 1957 geboren in Belgrado, waar zij ook afstudeerde aan de toneelacademie. Ze maakte haar filmdebuut in 1980 in de film *Petria's wreath* (Srdjan Karanovic). Karanovic woont ook nu nog in haar geboortestad, waar ze docent is aan de 'Braca Karic' kunstacademie. Binnenkort zal te zien zijn in Andrea Staka's speelfilm *Das Fraulein*.



Mirjana Karanovic is voor het internationale publiek misschien het meest bekend door haar rollen in de films van Emir Kusturica: *When Father Was Away on Business* (1985), *Underground* (1995) en *Life is a Miracle* (2004). Verder had ze onder andere filmrollen in *Go West* (Ahmed Imamovic, 2005), *Witnesses* (Vinko Bresan, 2003), *Strawberries in the Supermarket* (Ducan Milic, 2003), *The Powder/Cabaret Balkan* (Goran Paskaljevic, 1998) en *Three Summer Days* (Mirjana Vukomanovi, 1997).

Karanovic heeft ook vaak in het theater gespeeld en voor televisie gewerkt, onder andere in de Amerikaanse mini-serie *Mario Puzo's The Fortunate Pilgrim* uit 1988, waarin Sofia Loren de hoofdrol speelde.



Luna Mijovic (Sara)

GRBAVICA is Luna Mijovic's acteerdebuut. Luna werd in 1991 geboren in Sarajevo. Ze heeft naast Bosnië ook in Rusland en Slovenië gewoond.

Leon Lucev (Pelda)



Lucev werd in 1970 geboren in Sibenik, Kroatië. Voordat hij in 1994 aan de toneelacademie ging studeren speelde hij bij de onafhankelijke theatergroep 'Monta Stroj' in Zagreb. Bij het internationale publiek is Lucev waarschijnlijk het meest bekend van zijn rollen in de films van Vinko Brezan: *Witnesses* (2004) en *How the War Started on my Little Island* (1998). Verder was hij onder andere te zien in *What is a Man without a Mustache?* (Hrvoje Hribar, 2005), *Infection* (Krstor Papic, 2003), *Celestial body* (Lukas Nola, 2001) en *Alone* (Nola, 2001). Hij verschijnt ook veel op televisie en op het toneel. De afgelopen zes jaar heeft hij meegewerkt aan zo'n 10 producties van het "it &d" Theater.

GRBAVICA – Awards & Press

Awards

De internationale competitiejury van de Berlinale (9-19 februari 2006) heeft **de Gouden Beer** voor de Beste Film in Competitie toegekend aan de Bosnische film *Grbavica* van Jasmila Zbanic. Behalve de Gouden Beer werd de film ook onderscheiden met de **Prijs van de Oecumenische Jury** en met de **Peace Film Award**.

Press



All performances are convincing and Zbanic's helming is clean, uncomplicated and professional. **Russel Edwards**

Cinema.nl

De 31-jarige Jasmila Zbanic uit Bosnië-Herzegovina heeft zaterdag met haar speelfilmdebuut *Grbavica* de Gouden Beer van de 56ste Internationale Filmfestspiele Berlin gewonnen.

Grbavica, die tevens de Oecumenische prijs en de Vredesfilmprijs kreeg, gaat over de onvoorwaardelijke liefde van een alleenstaande moeder voor haar 12-jarige dochter. Het meisje denkt dat haar vader een 'shaheed' is, een Bosnische martelaar, maar als haar moeder het certificaat maar niet kan vinden waaruit moet blijken dat hij tijdens de burgeroorlog tegen de Servische Cetniks heeft gevochten, slaat de twijfel toe.

In het Berlinale Palast bedankte Zbanic het festival omdat het een lowbudget-film uit een klein land had uitgenodigd voor de competitie. Ze zei te hopen dat haar film voor catharsis kan zorgen. Bij de première vertelde Zbanic eerder al dat ze met haar film een stem wil geven aan de vrouwen die tijdens de burgeroorlog het slachtoffer werden van de massale, systematische verkrachtingen door de Serviërs - de vrouwen werden vaak net zo lang vastgehouden in kampen tot abortus niet meer mogelijk was. De regisseur, die vlak bij de wijk *Grbavica* in Sarajavo woonde toen de burgeroorlog uitbrak, wees erop dat de oorlog in haar land dan wel voorbij is, maar dat de oorlogsmisdadigers Mladic en Karadzic nog steeds vrij loslopen.

De rol van Amnesty International in de agendering van verkrachting als oorlogsmisdrijf

De massale verkrachtingen tijdens de oorlog in voormalig Joegoslavië, tussen 1992 en 1995, zijn nog steeds een grotendeels onopgeloste, onverwerkte en onbestrafte kwestie.

Tot nu toe heeft het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag 45 mensen veroordeeld. Enkel van hen is expliciet verkrachting ten laste gelegd. Maar van de verdachten was tweederde lager of middenkader. Van de echte leiders en opdrachtgevers is nog niemand veroordeeld.

De verkrachtingen, vooral de seksslavernij in huizen die speciaal daarvoor werden gebruikt, leidden indertijd tot een golf van internationaal protest. Daarvan waren demonstraties en oproepen in Nederland een belangrijk onderdeel. Nederlandse vrouwenorganisaties en deskundigen wezen erop dat in en ná oorlogen de verkrachting van vrouwen (en van mannen) zelden werkelijk aandacht heeft gekregen. Op het Neurenberg-tribunaal stonden ze niet in de aanklacht.

In dat opzicht heeft de oorlog in Bosnië voor een doorbraak gezorgd. Gelijktijdig met het Joegoslavië-tribunaal heeft ook de internationale rechtbank voor Rwanda verdachten van verkrachting veroordeeld.

Het tribunaal heeft beperkingen. Het heeft nog maar een paar jaar de tijd en kan maar een klein deel van de zaken aan. De overlevenden en nabestaanden hebben hun hoop gevestigd op het Hof voor Oorlogsmisdrijven dat onlangs in Sarajevo is gestart. Daar zal een groot aantal verdachten voor Bosnische rechters verschijnen.

Amnesty International dringt aan op internationale steun voor dit Hof. Amnesty helpt ook de uitspraken van het Joegoslavië-tribunaal wereldwijd bekendheid te geven. Amnesty vraagt blijvende aandacht voor de overlevenden van verkrachting, die vaak pas na jaren in staat zijn hun verhaal te doen.